

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

Laus Philosophi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

meratione Rhetorices, & in omnibus absolutus ostendetur.

Primò, si eius inuentio sit fecunda, solers, ingeniosa, hominum sensibus accommodata.

Secundò, si dispositio apta, prudens, clara.

Tertiò, si elocutio pura, elegans, perspicua, culta, venusta, plena, mollis, florida, suavis, inuitata, grauis, omni denique verborum ornatu, & sententiarum grauitate affluens.

Quartò, si pronuntiatio elegans, venusta, decens.

Quintò, si memoria felix, fitma, diuturna.

Sextò, si doceat, scribat, declamet, orat, concionetur, deliberet, legatione fungatur cum dignitate, dexteritate, facilitate, grauitate, prudentia, felicitate.

Septimò, si in certaminibus eloquentiæ fuerit coronatus, ad summum si moueat, persua-deat, fleat, impellat, in animis hominum regnet, & dominetur.

Extat præclara laus viri eloquentis apud Lucanum, in poematio, ad Calphurnium Pisonem v. 43. Item apud Ouidium l. 2. de Ponto, Eleg. 5. ad Solanum. Apud Plinium Iunio-rem l. 2. ep. 3. Apud Senecam in controuersijs de Crasso Seuero in præfatione. l. 3. apud Synesium in Dione.

Anfonius in actione gratiarum ad Gratianum Imperatorem. Pronuntiatio semmoda. Nonnulla complexus est Anfonius ad Gratianum his verbis, *Quis aut dicenda* prudentius cogitauit, aut consultius cogitata disposuit, aut disposita maturius expedit?

Deinde, quis tenor vocis, cum incitata pronuntias, quæ inflexio cum remissa, quæ temperatio cum vtraque dispensas? Quis Oratorum læta, iucundius; facunda, cultius; pugnantia, densius, aut densata glomeratus dixit, aut quod est liberum, cogitauit? Vellem si rerum natura pateretur, Xenophon Attice in nostrum æuum venires, tu qui ad Cyri virtutes exequendas votum potius, quam historiam commodasti, cum diceres, non qualis esset, sed qualis esse deberet. Si nunc in tempora ista procederes, in nostro Gratiano ceteres, quod in Cyro tuo non videbas, sed optabas.

Laus Poëtae.

Capita.

Legendus est Cornelij Taciti, siue Fabij Quintiliani dialogus, qui multa habet pro Poësi, & contra Poësin. Item Sil-Italic. sub finem lib. 11. Anthol. l. 1. pp. 1. *ἡ ποίησις*. Luciani Genethacon, apud Statium Floridus, l. 3. succif. c. 7. in obiectatores Poëtarum.

Poëticè dicitur à Maximo Tyrio, Orat. 28. *ἡ ποίησις φιλοσοφία τῶν ἰσχυρῶν παλαιῶν, ἢ ἡ ἀρμονία, ἢ ἡ μετὰ τὴν ἀρμονίαν μεθολογία*. *Philosophia tempore vetusta, consonantia metrica, argumento fabulosa.*

Laudatur Poëta, primum si varijs linguis scribit; Græcè, Latinè, Gallicè, si omnia poematum genera, vt epigrammata, elegias, odas, comædias, tragedias, satyras heroica.

Secundò, si ingeniosus, acutus, grauis, suavis, perspicuus, si seruat in rebus spiritum, proprietatem & elegantiam in verbis, decorum in actionibus.

Tertiò, si recitat, docet, scribit, mouet, delectat.

Quartò, si præmij nobilitatus fuerit, dignitate, statua, corona, obsequijs, hymnis, sepulchro, & ceteris honoribus, quibus affecti veteres poëtae leguntur.

Laus Philosophi.

Philosophiæ laudem paucis complectitur M. Tullius, Tuscul. 5. sect. 5. Martianus verò Capella descriptionem habet Dialecticæ, lib. 4. vbi depingitur acti visu, & vibrantibus continua mobilitate luminibus, crinibus tortuosis, sub pallio viperinas insidias occultans.

Inter Poëtas Claudianus, in consulari Malij Theodorici, vers. 60. locum pertexuit insignem de laude philosophi. Item C. Sidonius Apollinaris, in Panegyrico Antemij, vers. 18.

Ad has quoque laudationes faces præferunt, qui Philosophorum laudes, & vitas conscripserunt, vt Eunapius Sardinus Antistitis Idolorum filius, Porphyrius, Sotio, Philostratus Lemnius, Ammonius Ægyptius, Dion Pythinus, Diogenes Laërtius, & Luciani Demonax.

In Logico igitur obiter commendabitur subtilitas in inueniendo, in dicendo perspicuitas, in disputando vis.

Laudabitur Physicus, si inuenerit causas, effectus, res, rationes, regiones, & cetera, quibus vitæ civili decus, & utilitas conciliari possit.

Secundò, si res omnes naturales, ecelum, ignem, aerem, aquam, terram, meteora, stirpes, arbores, herbas, animalia, eorumque affectus, figuram, proprietates, lineamenta, staturam complexus fuerit.

Tertiò, si in Physicis mechanicis sit versatus, vt si sabinarius, hydraulicus, aquilegus, fluminum deriuator.

Quartò, si naturali scientia, in medicis, bellicis, politicis, rusticis, nauticis, architectonicis, ludicris, theatris, vtiliter, feliciterque utatur.

Ethici verò partes sunt, de summo bono philosophari, vitia, & virtutes suis coloribus depingere, definire, distinguere, mederi affectibus, mores instituire, saluberrimis præceptis vitam regere.

Laus Medicæ.

Ad laudem Medicinæ in genere præstat legere vitam Galeni, ex Iulio Alexandrino collectam, Andream Tiraq. in commentarijs de nobilitate, Antonium Gueuaram, in epist. ad Doctorem Melgarim Brissonium. Sunt multa Medico cum Physico communia, sed præterea laudatur medicus, si quid inuenerit in medicinæ inquisitione, ratiocinatione, obseruatione.

Secundò, si excellat, rem anatomicam cognoscendo, dispensando medicamenta, prædicendo, medendo, curando, &c.

Laudem, & conditiones *irrisperit*, vide l. 11.

Laus Mathematici.

DE Mathematicis disciplinis dixit Augustinus lib. de ordine: *quas multi sancti nesciunt quidem, & qui etiam sciunt eas, sancti non sunt.* Constat tamen si legitime tractentur, earum dignitatem, & utilitatem permagnam esse. His suffragantur Timæus Platonis, Aristoteles multis in locis, Aicinous in Isagoge ad doctrinam Platonis. Quin Plutarchus commemorabilem sententiam Platonis notat, *ὅτι οὐδὲν ἴσθαι καὶ πρᾶττα καὶ ἔργα.*

Laudabitur Mathematicus, si musicam, perspectivam, mechanicam, cosmographiam, geometriam calleat.

Secundò, si in astrologiis sit bene versatus, aliqua inuenerit, docuerit, scripserit.

Tertiò, si cæli motus, astorum cursus, & conuersiones, annos, bissextum, solsticia, eclipses, plenilunia, festos dies, recta ratione indaget, aperiat, explicet.

Quartò, si astronomia feliciter, & vtiliter in vita civili utatur, si non sit Genethiacus, rudiarius, prognosticus, Criticus, Chaldaus.

Quintò, si tempestates futuras, vbertatom, fertilitatem, celebritatem loci prædicat.

Sextò, si Arithmeticam probè teneat, non nihil inuenerit, communicarit, eadem in temporum distributionibus, supputationibus, disciplinis, contractibus, mercunijs, tributis bene utatur, &c.

Laus Musici.

EXTAT apud Cassiodorum libr. 2. variat. 40. ad Boëtium Patritium præclara laus Musicæ. Item apud Martianum Capellam l. 9.

Laudatur Musicus ab effectis, si musicam inuentis, exemplis, scriptis illustrarit, certarit, in publicis certaminibus coronatus fuerit.

Secundò, si fidicen, citharæcedus, lyrista, tibicen, Choraula, tubicen.

Tertiò si in sacris, in honestis spectaculis, in prælio, cum laude cantarit.

Si musica memoriam firmarit, studiâ gratiora lenierit, agrestes cicurarit, pietatem, & cultum Dei promouerit, castitatem fuerit tutatus, temperantiæ consuluerit, ad fortitudinem incitarit, ad prælium animarit, iram fopierit, tristitiæ nubem discusserit, &c.

Laus Theologi.

IN apice scientiarum sedet Theologia, quæ propius solem æternum respicit: vera sapientia, præ cuius luce profanæ scientiæ nihil aliud videatur, quàm marcescentes vanitates, vt appellantur à D. Ambrosio, Hexam. l. 6.

Exemplar laudibus huiusmodi esse poterit, quod habet D. Greg. Nazianz. in oratione funebri S. Basilij, vbi eius sapientiam excellenti stylo commendat. Paucis, & byssinis verbis S. Augustini laudem complexus est Volustanus. *Legi deest, quicquid ab Augustino contigerit ignorari.*

Ab ea sic commendatur Theologus. Primò, si librorum sacrorum, si patrum orthodoxorum

N n a 2 rum

Dei intelligendus Tertull. Expelluntur Mathematici, sicut & Angeli eorum, presumentes stellarum nos immutabili arbitrio agi.